

На основу члана 14. став 5. Закона о контроли опасности од великих удеса који укључују опасне супстанце („Службени гласник РС”, број 94/24),

Министар заштите животне средине доноси

ПРАВИЛНИК

о елементима и захтевима Система управљања безбедношћу

"Службени гласник РС", број 39 од 30. априла 2025.

Члан 1.

Овим правилником се ближе прописују елементи и захтеви Система управљања безбедношћу.

Члан 2.

Елементи Система управљања безбедношћу су да:

- 1) буде сразмеран опасностима од великих удеса на комплексу;
- 2) одговара индустријској активности која се обавља на комплексу;
- 3) одражава сложеност организације на комплексу;
- 4) буде заснован на процени ризика на комплексу.

Систем управљања безбедношћу обухвата и део општег система управљања, што укључује организациону структуру, одговорности, праксу, процедуре, процесе и ресурсе за одређивање и спровођење Политике превенције великог удеса, у складу са законом.

Систем управљања безбедношћу израђује и спроводи оператер.

Ако оператер поседује више комплекса, може на њима да спроводи исти Систем управљања безбедношћу, осим у захтевима који се односе на организацију, запослене и оперативну контролу.

Члан 3.

Захтеви Система управљања безбедношћу су:

- 1) Организација и запослени,
- 2) Идентификација и процена опасности од великих удеса,
- 3) Оперативна контрола,
- 4) Управљање променама,
- 5) Планирање заштите од удеса,
- 6) Надзор над радом и
- 7) Ревизија и преиспитивање,

и дати су у Прилогу – Захтеви Система управљања безбедношћу, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од 7. децембра 2025. године.

Број 000633091 2025 14850 003 004 012 001

У Београду, 28. априла 2025. године

Министар,

Сара Павков, с.р.

ПРИЛОГ

ЗАХТЕВИ СИСТЕМА УПРАВЉАЊА БЕЗБЕДНОШЋУ

1. Организација и запослени

У овом захтеву Система управљања безбедношћу, оператер уређује улоге и одговорности запослених који су укључени у управљање опасностима од великих удеса на свим нивоима организације, укључујући и мере предузете за подизање свести за потребом сталног унапређења. Овај захтев система обухвата и идентификацију потреба за тренинзима запослених и свих лица која су запослена код трећих лица (подуговарача и сл.), као и обављање на тај начин идентификованих тренинга. Обавезно је укључивање свих запослених и свих лица која су запослена код трећих лица (подуговарача и сл.), који раде на комплексу и који су од значаја за безбедност у дефинисању и спровођењу Система управљања безбедношћу.

У Систему управљања безбедношћу, оператер треба јасно да назначи одговорности свих лица која су укључена у управљање опасностима од великих удеса. Оператер треба да идентификује потребна знања и вештине свих запослених, као и да обезбеди сву неопходну обуку.

Улоге, одговорности, и међусобни однос свих лица која управљају, обављају или верификују послове који утичу на безбедност, треба дефинисати, посебно за:

- 1) пројектовање, рад и одржавање постројења;
- 2) обезбеђивање ресурса, укључујући људске, за развој и имплементацију Система управљања безбедношћу;
- 3) акције за подизање свести особља о опасностима и усклађености са Политиком превенције великог удеса;
- 4) идентификацију, евидентирање и праћење корективних или активности унапређења;
- 5) контролу ситуација које нису редовне, укључујући опасности;
- 6) идентификацију потреба за обуком, обезбеђивање обуке и евалуацију њене ефикасности;
- 7) координацију имплементације Система управљања безбедношћу и извештавање виших нивоа менаџмента;
- 8) преглед и одржавање инсталација и опреме.

Овај захтев система треба да садржи и опис начина одабира и регрутовања компетентног особља, идентификацију и испуњавање њихових потреба за обуком, праћење њиховог учинка и расподелу улога и одговорности на одговарајућим нивоима.

Није потребно детаљно приказати детаље програма обуке или евиденције обуке, али је потребно да постоји упућивање на детаљнију документацију оператера.

Општи оквир за додељивање улога и одговорности за безбедност треба да буде постављен, са освртом на пратећу документацију у којој се наводе посебне одговорности и функције.

2. Идентификација и процена опасности од великих удеса

У овом захтеву Система управљања безбедношћу, оператер треба да усвоји и примењује процедуру за систематску идентификацију и процену опасности од великих удеса које настају у току нормалних или ванредних услова обављања активности, укључујући, када је могуће, и активности трећих лица (подуговарача и сл.), као и процену вероватноће и озбиљности тих великих опасности.

С обзиром на различиту структуру комплекса, избор методе се оставља оператеру, да у складу са конкретним околностима изабрани метод усвоји и интегрише у свој Систем управљања безбедношћу.

Опасности од великих удеса на комплексу оператера проистичу од његових активности, као и од опасних супстанци и материјала којима се рукује или се производе на комплексу.

Процедура треба да се бави људским факторима са истом ригорозношћу као и инжењерским и техничким проблемима. Усвојена процедура оператера треба да буде формална, систематична и са критичким приступом идентификацији и процени опасности и треба да садржи и процену потребних вештина и знања оних који су одговорни за идентификацију и процену опасности од великих удеса, укључујући, ако је потребно, тимски приступ у циљу проналажења потребне комбинације и опсега теоријског и практичног знања за развој и спровођење процедуре.

3. Оперативна контрола

У овом захтеву Система управљања безбедношћу, оператер треба да усвоји и примењује процедуре и упутства за:

- 1) безбедан рад;
- 2) одржавање постројења, процеса и опреме;
- 3) управљање алармима;
- 4) привремено обустављање рада и почетак рада након привремено обустављеног рада;
- 5) управљање и контролу ризика повезаних са старошћу опреме инсталиране на комплексу и са корозијом опреме;
- 6) прављење инвентара опреме на комплексу, као и стратегије и методологије надзора и контроле стања опреме;
- 7) одговарајуће акције након спроведених процедура и потребне корективне мере.

Приликом усвајања и примене наведених процедура и упутстава, оператер треба да узме у обзир и доступне информације о доброј пракси за надзор и контролу, у циљу смањења ризика отказа система.

Оператер треба да припреми, ажурира и има лако доступне информације о опасностима у процесу, ограничењима пројектовања, оперативним ограничењима и контролама које произилазе из процедура идентификације опасности и процене ризика и да дефинише безбедне начине рада за све активности од значаја за безбедност рада на комплексу.

Процедуре, упутства, методе рада и помагала за посао треба да се развијају у сарадњи са запосленима од којих се тражи да их поштују, и треба да буду изражени у

форми коју могу да разумеју и користе, као и да буду доступне свим лицима одговорним директно или индиректно за рад и, ако је потребно, другим лицима, нпр. лицима задуженим за одржавање. Процедуре треба да буду предмет периодичног прегледа, како би се осигурало да су ажурне, тачне и да се поштују.

Механизми за развијање, комуницирање, ревизију и ажурирање процедура оперативне контроле треба да буду обухваћени у овом захтеву Система управљања безбедношћу, с тим да оператер не мора да прикаже те механизме, већ може да наведе референцу на документ оператера у ком се ти механизми могу пронаћи.

4. Управљање променама

У овом захтеву Система управљања безбедношћу, оператер треба да усвоји и примењује процедуру и упутства за планирање модификације постојећих или пројектовање нових инсталација, процеса или складишних капацитета.

Управљање променама је суштински фактор у превенцији и контроли великих удеса. Оператер треба да усвоји и примени процедуру управљања променама за планирање и контролу промена запослених, у организацији, постројењу, процесима и параметрима процеса, материјалима, опреми, процедурама, софтверу и дизајну, или спољашњим околностима које могу утицати на контролу опасности од великих удеса. Овај приступ треба да обухвати трајне, привремене и хитне оперативне промене, као и промене аранжмана управљања комплексом.

Ова процедура треба да се односи на:

- 1) дефиницију онога што чини промену;
- 2) додељивање одговорности и овлашћења за покретање промена;
- 3) идентификацију и документацију предложене промене и њену имплементацију;
- 4) идентификацију и анализу, по потреби, свих безбедносних импликација предложене промене;
- 5) дефиницију, објашњење ако је то потребно, документацију и спровођење одговарајућих безбедносних мера, укључујући захтеве за информисањем и обуком запослених и трећих лица на комплексу, као и неопходне промене оперативних процедура, за те мере;
- 6) дефинисање и имплементацију одговарајућих процедура прегледа након извршене промене и корективних механизма и накнадног праћења те промене.

5. Планирање заштите од удеса

У овом захтеву Система управљања безбедношћу, оператер треба да усвоји и примењује процедуру за идентификацију предвидивих опасности, систематичном анализом, а у сврху израде, провере и измене и допуне интерног Плана заштите од великог удеса, који служи за одговор на те предвидиве опасности и за организовање специфичних тренинга за све запослене и за трећа лица (подуговараче и сл.) на комплексу.

За комплекс нижег реда, оператер нема обавезу израде интерног Плана заштите од великог удеса и мора да усвоји и примењује процедуру за идентификацију предвидивих опасности, систематичном анализом, а у сврху израде, провере и дораде

поступака одговора на те предвидиве опасности и за организовање специфичних тренинга за све запослене и за трећа лица (подуговараче и сл.) на комплексу.

Процедура треба да прикаже опсег предвидивих опасности који се разматрају, при чему треба да дође до преклапања са начином на који оператери идентификују велике опасности, што треба да резултује поступцима за реаговање на све идентификоване опасности.

Процедура треба да наведе начине тестирања и периодичне ревизије тих поступака за реаговање и треба да обезбеди да се резултати тестирања унесу у процес ревизије, као и да се идентификују све нове потенцијалне опасности, на пример након промена на комплексу, те да се и за њих израде адекватни поступци за реаговање.

6. Надзор над радом

У овом захтеву Система управљања безбедношћу, оператер треба да усвоји и примењује процедуре за:

- 1) сталну процену усклађености Система управљања безбедношћу са циљевима постављеним оператеровом Политиком превенције великог удеса (редован, свакодневни надзор);
- 2) истрагу и предузимање корективних мера у случају неусклађености;
- 3) оператеров систем извештавања о великом удесу и срећом избегнутом удесу, са посебним освртом на случајеве у којима су отказале превентивне мере, као и истраге и накнадне активности на бази научених лекција.

Наведене процедуре треба да обухватају и индикаторе перформанси, као што су нпр. безбедносни индикатори перформанси (safety performance indicators – SPIs), и/или други релевантни индикатори.

Процедуре треба да опишу како оператер осигурава да се безбедносни учинак може надгледати и поредити са дефинисаним безбедносним циљевима, што треба да укључи утврђивање да ли се планови и циљеви постижу и да ли се спроводе поступци за контролу ризика, пре него што дође до инцидента или великог удеса.

Оператер треба да идентификује релевантне безбедносне индикаторе перформанси да би осигурао да су неопходне контроле успостављене и да упоређује рад свог комплекса са тим индикаторима, ради одржавања безбедносних перформанси, што укључује и утврђивање основних узрока свих идентификованих кварова (активно праћење), као и извештавање и истрагу кварова који су довели до инцидента или несрећа (реактивно праћење).

Активно праћење треба да обухвати редовну контролу постројења, опреме и инструмената који су критични за безбедност, као и процену усклађености са обуком, упутствима и безбедним радним праксама.

Реактивно праћење захтева ефикасан систем за пријављивање инцидента и великих удеса, као и систем истраге који идентификује не само непосредне узроке, већ и све основне грешке које су довеле до догађаја. Оператер треба да обрати посебну пажњу на случајеве неуспеха заштитних мера (укључујући оперативне и руководеће грешке) и требало би укључити истрагу, анализу и праћење, укључујући давање информација укљученом особљу.

Оператер треба да дефинише одговорност за покретање истраге и корективне радње у случају непоштовања Система управљања безбедношћу, што би требало да укључи ревизију, ако је потребно, појединих процедура или целог система, за спречавање понављања. Информације из надзора над радом треба да представљају и значајан улаз у процесе ревизије и преиспитивања из одељка 7. овог прилога.

7. Ревизија и преиспитивање

У овом захтеву Система управљања безбедношћу, оператер треба да усвоји и примењује процедуру за периодичну систематичну оцену Политике превенције великог удеса и ефикасности и погодности Система управљања безбедношћу (интерна провера). Оператер треба да усвоји документовану оцену перформанси политике и Система управљања безбедношћу, као и да уреди њихово унапређење од стране руководства и разматрање и укључивање неопходних промена Система управљања безбедношћу на које укаже поступак ревизије и преиспитивања.

Термини „ревизија” и „преиспитивање” се користе за две различите активности.

Оператер треба да спроводи ревизију Система управљања безбедношћу као нормалан део свог пословања. Ревизија је структурирани процес прикупљања информација о ефикасности, ефикасности и поузданости целог система, који треба да резултује планом за корективне мере које оператер треба да примени. Оператер треба да развије план ревизије, опише тај план у одговарајућој процедури и ажурира тај план у одговарајућим интервалима.

Овим планом оператер треба да дефинише:

- 1) области и активности које треба ревидирати;
- 2) учесталост ревизија за сваку област;
- 3) одговорност за сваку ревизију;
- 4) ресурсе и особље потребне за сваку ревизију, узимајући у обзир потребу за експертизом, оперативном независношћу и техничком подршком;
- 5) протоколе ревизије који ће се користити (који могу укључивати упитнике, контролне листе, отворене и структуриране интервјуе, мерења, запажања и сл.);
- 6) процедуре за извештавање о налазима ревизије и
- 7) поступања која проистичу из ревизије, укључујући одговорности за обезбеђивање спровођења корективних радњи.

Надлежне службе оператера треба, у одговарајућим интервалима, да врше преиспитивање оператерове опште безбедносне политике и стратегије, при чему резултате надзора над радом и ревизије треба да користе као основу за доношење и спровођење одлука о побољшању учинка, а оператер треба да опише механизме преиспитивања.